

**Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 2006**

**Slovenská agentúra
životného prostredia**

PREDSLOV

Medzi základné práva každého obyvateľa Slovenskej republiky patrí **právo na priaznivé životné prostredie**.

Vláda Slovenskej republiky v súlade s environmentálnym právom Európskej únie a medzinárodnými dohovormi, tak ako to deklarovala aj vo svojom **programovom vyhlásení**, považuje starostlivosť o životné prostredie za rozhodujúci nástroj zabezpečovania trvalo udržateľného rozvoja založeného na integrácii troch na sebe závislých a vzájomne sa podporujúcich rovnocenných pilierov - ekonomického, sociálneho a environmentálneho.

Cieľom publikácie - **Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2006** - je hlavne zhodnotiť kvalitu životného prostredia na Slovensku v roku 2006, ako aj trendy jej vývoja v dlhodobejšom časovom horizonte, špecifikovať príčiny súčasného stavu a kvantifikovať ich podiel, zhodnotiť stav starostlivosti o životné prostredie a medzinárodnej spolupráce. Publikácia má tak priblížiť širokej odbornej i laickej verejnosti dostupné **informácie o životnom prostredí** v súlade s ustanoveniami **zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí a zákona č. 205/2004 Z.z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí**.

V poslednom desaťročí 20. storočia došlo na Slovensku k **prelomovým zmenám** v spoločnosti, významnej reštrukturalizácii hospodárstva, prijatiu a implementácii nových právnych predpisov a koncepčných dokumentov zameraných na starostlivosť o životné prostredie, čo sa prejavilo na výraznom zlepšení environmentálnych ukazovateľov životného prostredia. Potenciál pre radikálne zlepšovanie životného prostredia bol v tomto období vyčerpaný a udržanie dosiahnutého stavu, resp. jeho ďalšie zlepšovanie si vyžaduje dôsledné uplatňovanie prijatých právnych predpisov, realizáciu ďalších foriem starostlivosti o životné prostredie a v neposlednom rade dostatočný objem finančných prostriedkov. Preto z hľadiska dlhodobého hodnotenia stavu životného prostredia v súčasnosti nie sú už zmeny až tak výrazné, ako to bolo v posledných rokoch 20. storočia. Výraznejší rozvoj môže priniesť len intenzívne budovanie environmentálnej infraštruktúry.

Z **pozitívnych výsledkov** vo vývoji životného prostredia je potrebné uviesť trvalý mierny pokles v emisiách základných znečisťujúcich látok s výnimkou tuhých znečisťujúcich látok, kde rovnako ako v predchádzajúcom roku, nárast bol spôsobený zvýšením spotreby dreva na vykurovanie domácností. V porovnaní posledných rokov sú však zmeny v celkových emisiách minimálne. Na žiadnej monitorovacej stanici kvality ovzdušia neboli prekročené limitné hodnoty na ochranu zdravia ľudí pre znečisťujúce látky - oxid siričitý a oxid uhoľnatý vo väčšom počte prekročení ako je povolený platnými právnymi predpismi. Úroveň benzénu bola taktiež na všetkých monitorovacích stanicach pod limitnou hodnotou, prekročenie cieľovej hodnoty pre ťažké kovy sa vyskytlo len na jednej stanici.

Pokračoval trend poklesu agregovaných antropogénnych emisií skleníkových plynov. Obdobne však ako pri emisiách základných znečisťujúcich látok, i v tomto prípade sú od roku 2000 tieto zmeny v celkových množstvách nevýrazné.

Vo vývoji ekonomiky SR vo väzbe na životné prostredie naďalej zaznamenávame pokles energetickej náročnosti v prepočte na jednotku hrubého domáceho produktu. Zvyšuje sa výroba elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, v porovnaní s rokom 2004 nastal v roku 2005 nárast o 0,5 % a dosiahol 4,4 % podiel na hrubej domácej spotrebe energie.

Trvalo rastie podiel obyvateľstva zásobovaného pitnou vodou z verejných vodovodov a napojenie obyvateľstva na kanalizáciu a ČOV. Záväzky v odkanalizovaní miest a obcí a čistení odpadových vôd vyplývajúce pre Slovensko zo záväzkov súvisiacich s členstvom v EÚ považujeme za jednu z najnáročnejších úloh v starostlivosti o životné prostredie. Vývoj vo vypúšťaní odpadových vôd z hľadiska ich množstva, ako aj znečistenia, možno tiež charakterizovať ako pozitívny, čo sa prejavilo aj na miernom zlepšení kvality povrchových vôd vo vybraných ukazovateľoch.

Najväčším **problémom** z hľadiska kvality ovzdušia je znečistenie ovzdušia suspendovanými časticami PM_{10} , kde sú výrazne prekračované limitné hodnoty znečistenia ovzdušia, plošne záväzné od januára 2005. Nepriaznivá situácia pretrváva aj v znečistení ovzdušia prízemným ozónom, kde sú taktiež prekračované povolené hodnoty pre ochranu ľudského zdravia i vegetácie. Tento problém je však typickým príkladom toho, že ochrana životného prostredia nemôže byť záležitosťou len niektorých štátov, ale že si vyžaduje sústredené medzinárodné úsilie a koordinovaný postup. Prízemný ozón na území SR má prevažne transhraničný charakter. Výrazné zníženie národných emisií prekursorov ozónu za posledných 15 rokov neprineslo zníženie úrovne nameraných koncentrácií prízemného ozónu. Výsledky modelových výpočtov poukázali na veľmi malý vplyv Slovenska na stredo európsku úroveň koncentrácií prízemného ozónu a dosiahnutie cieľových hodnôt koncentrácií v roku 2010 tak, ako to vyžadujú právne predpisy na úrovni EÚ sa z dnešného pohľadu národnými opatreniami nedá dosiahnuť.

Priamym odrazom environmentálnych podmienok je stále ohrozenosť rastlín a živočíchov, kde napr. do kategórie ohrozených podľa IUCN je zaradených 100 % taxónov obojživelníkov, 92 % taxónov plazov a takmer 76 % taxónov cicavcov známych v Slovenskej republike.

Nežiadúce javy sme zaznamenali aj v niektorých ukazovateľoch odpadového hospodárstva. V porovnaní s rokom 2005 nastal približne 33 % nárast množstva odpadov umiestnených na trh; v prepočte na jedného obyvateľa nastal nárast v produkcii komunálnych odpadov pri porovnaní rovnakých období o 12 kg.

Pretrváva rozhodujúci podiel environmentálne nevhodnej cestnej dopravy na preprave osôb a tovaru. Napriek miernemu nárastu prepravy osôb a tovaru priaznivejšou železničnou dopravou, stále tvorí podiel prepravených osôb len približne 12 % z počtu prepravených osôb cestnou dopravou.

Uvedené príklady ukazovateľov len ilustrujú meniaci sa stav environmentálnej situácie v SR. Podrobnejšie informácie poskytujú jednotlivé kapitoly tejto publikácie. Náročnosť environmentálnych záväzkov vyplývajúcich pre Slovensko z členstva v Európskej únii, ako aj snaha vytvoriť a udržať zdravé životné podmienky pre obyvateľstvo, si vyžadujú koordinované úsilie zainteresovaných skupín spoločnosti a celej verejnosti. Bude potrebné dôsledne realizovať stanovené priority v starostlivosti o životné prostredie, premietnuté aj do návrhu **Operačného programu** prostredníctvom ktorého sa budú čerpať finančné prostriedky z EÚ na starostlivosť o životné prostredie do roku 2013.

Okrem vynucovacích nástrojov veľký význam v starostlivosti o životné prostredie má aj uplatňovanie dobrovoľných nástrojov ako sú čistejšia produkcia, EMAS, či environmentálne hodnotenie a označovanie výrobkov. Ruka v ruku s uplatňovaním týchto nástrojov ide aj environmentálna osвета, výchova a vzdelávanie s cieľom prehĺbovania environmentálneho vedomia verejnosti a jej zapojenie do rozhodovacích procesov v starostlivosti o životné prostredie.

Na podporu environmentálneho vedomia majú slúžiť aj **pravidelné informácie o životnom prostredí**, tvoriace podklad pre politické rozhodnutia v rámci zabezpečovania cieľov Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja, kontroly a hodnotenia výsledkov štátnej environmentálnej politiky a odvetvových integračných stratégií. Jednou z foriem zverejňovania týchto informácií je aj táto Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2006, poskytujúca širokej verejnosti informácie o environmentálnej situácii v SR aj v porovnaní s ostatnými štátmi Európskej únie.

Ing. arch. Jaroslav Izák
minister životného prostredia
Slovenskej republiky